

Αμαρτωλή Βασιλεία

Πέντε χρόνια μετά την κατάρρευση του παγκόσμιου χρηματοπιστωτικού συστήματος, εξακολουθούμε να ζούμε στην δίνη που εκείνη προκάλεσε. Μπορεί η δική μας έκφανση της κρίσης να είναι βαθύτερη και πιο επίπονη από άλλων χωρών, όμως δεν υπάρχει γωνιά της γης που σήμερα να μην υποφέρει ακόμα, όλο και περισσότερο, από τα αποτελέσματα της κατάρρευσης εκείνης των τραπεζών της γης υπό το βάρος της συλλογικής τους ύβρεως.

Όταν ένας σεισμός αναδεικνύει το σαθρό καθεστώς ελάχιστων προδιαγραφών δόμησης, η πολιτεία σπεύδει να αλλάξει τους νόμους και τις διαδικασίες για να μην επαναληφθεί το κακό. Θα περίμενε κανείς να δει, μετά το 2008, κάτι αντίστοιχο στο ρυθμιστικό πλαίσιο ελέγχου των τραπεζιτών. Πράγματι, αν θέσει κάποιος αυτό το ζήτημα στις πολιτικές ηγεσίες του κόσμου, θα λάβει την απάντηση ότι, όντως, κάτι αντίστοιχο συνέβη: εκπονήθηκε σύνολο νέων, «δρακόντιων» παγκόσμιων κανόνων για τις τράπεζες – η γνωστή κι ως Βασιλεία 3, μια συνθήκη που ήρθε να αντικαταστήσει την Βασιλεία 2, το νομικό καθεστώς το οποίο έθετε περιορισμούς στους τραπεζίτες προ του 2008.

Όποιος διαβάσει τον διεθνή οικονομικό τύπο δεν μπορεί παρά να έχει διαπιστώσει ότι οι τραπεζίτες δεν χάνουν ευκαιρία να διαμαρτυρηθούν ότι η Βασιλεία 3 το «παρακάνει». Ότι τους θέτει τόσο πολλούς περιορισμούς που οι τράπεζες «ασφυκτιούν». Ότι πήγαμε από ένα καθεστώς χαλαρής επιτήρησης (Βασιλεία 2) σε ένα καθεστώς τυραννικό απέναντι στις τράπεζες που τις αποτρέπει από το να δανείζουν, με αποτέλεσμα η πολλή «ρύθμιση» να εντείνει την Κρίση. Περιληπτικά, οι τραπεζίτες δίστανται (1) ότι το ρυθμιστικό πλαίσιο της Βασιλείας 3 είναι πολύ «σκληρό», (2) ότι η «σκληρότητά του» κάνει κακό στην πραγματική οικονομία, και (3) ότι είναι πολύ περίπλοκο. Ποια είναι η πραγματικότητα;

Κατ' αρχάς, οι τράπεζες πάντα παίρνουν ρίσκα. Όταν τα στοιχήματα που κάνουν τους «βγαίνουν» περισσότερο απ' ότι δεν τους «βγαίνουν», τότε κερδίζουν. Όταν συμβαίνει το αντίθετο, οι ζημίες τους απορροφούνται από τα ίδια κεφάλαια των τραπεζών, τα οποία μειώνονται όσο μεγαλύτερες είναι οι ζημίες. Εάν οι ζημίες είναι μεγαλύτερες των διαθέσιμων κεφαλαίων μιας τράπεζας, τότε έχουμε πτώχευσή της. Καθώς όμως το κλείσιμο μιας τράπεζας είναι αδιανόητο (λόγω του αντίκτυπου που θα έχει στην υπόλοιπη οικονομία), τότε τα σπασμένα τα καταβάλει ο αθώος φορολογούμενος. Προφανώς, οι πολίτες έχουν ιερό καθήκον να απαιτούν από τις τράπεζες (Α) να μην παίρνουν μεγάλα ρίσκα, και (Β) να κρατάνε στα σεντούκια τους κεφάλαια ικανά για να απορροφούν τις όποιες ζημίες τους.

Ερώτημα: Είναι πράγματι ασφυκτικοί οι κανόνες που θα επιβάλει, από το... 2019, η Βασιλεία 3, όπως ισχυρίζονται οι τραπεζίτες; Μια ματιά στους κανόνες αυτούς απαντά το ερώτημά μας. Ας δούμε τους περιορισμούς ως προς τα ρίσκα (τον βαθμό επικινδυνότητας «στοιχημάτων») που επιτρέπει η Βασιλεία 3 στους τραπεζίτες για (α) αγορές κρατικών ομολόγων, (β) χορηγείες στεγαστικών δανείων και (γ) για

τοξικά παράγωγα τύπου CDO και CDO Squared (δηλαδή τις τρεις «πηγές» της σημερινής κρίσης του τραπεζικού συστήματος, μετά από την πτώση των τιμών των ομολόγων, την θεαματική αύξηση του αριθμού των στεγαστικών που δεν εξυπηρετούνται και την καθίζηση των τιμών των παραγώγων τα οποία είχαν αγοράσει σωρηδόν οι τράπεζες).

Κρατικά ομόλογα: Η Βασιλεία 2 επέτρεπε στις τράπεζες να αγοράζουν όσα κρατικά ομόλογα ήθελαν. Χωρίς κανέναν περιορισμό, θεωρώντας ότι εμπεριείχαν μηδενικό ρίσκο. Όταν τα ελληνικά ομόλογα έχασαν 74% της αξίας τους, πριν μερικούς μήνες, ξάφνου απεδείχθη ότι η Βασιλεία 2 έσφαλε. Τι ήρθε να προσθέσει, ως νέο περιορισμό, η Βασιλεία 3; Τίποτα απολύτως! Και το 2019, με άλλα λόγια, οι τραπεζίτες θα έχουν, και πάλι, το ελεύθερο να αγοράζουν (με χρήματα των καταθετών και δανεικά) όσα κρατικά ομόλογα θέλουν. Ασφυκτικό καθεστώς; Μάλλον όχι.

Στεγαστικά δάνεια: Έστω μια τράπεζα που θέλει να δανείσει στην Μαρία το 100% της αγοραίας αξίας ενός διαμερίσματος – μια κίνηση άκρως επικίνδυνη καθώς αν η Μαρία απολυόταν και η αξία του διαμερίσματος μειωνόταν, η τράπεζα θα έχανε μεγάλα ποσά. Τι ποσό νομίζετε ότι επέβαλε η Βασιλεία 2 στην καλή αυτή τράπεζα να έχει «καβάτζα» σε περίπτωση που η Μαρία απολυθεί και η αξία του διαμερίσματος της πέσει (όπως και εγένετο); Η απάντηση: 86 ευρώ για κάθε 10 χιλιάδες ευρώ δανείου! Ψίχουλα δηλαδή. Να γιατί οι τράπεζες της Ισπανίας και της Ελλάδας είναι σε τέτοια κατάσταση σήμερα, με τόσα δάνεια να μην εξυπηρετούνται επί ακινήτων η αξία των οποίων κατέρρευσε. Ωραία. Και η Βασιλεία 3, τι μάθημα πήρε; Πόσα περισσότερα κεφάλαια απαιτεί, από το... 2019 μάλιστα, από τις τράπεζες να έχουν στην άκρη για ένα τέτοιο επισφαλές στεγαστικό δάνειο; Η απάντηση είναι 120 ευρώ για κάθε 10 χιλιάδες δανείου. Με άλλα λόγια, μια πτώση της αξίας του ακινήτου μικρότερη του 1,5%, συν μια απόλυση, και τα υπόλοιπα κεφάλαια της τράπεζας πλήττονται.

Παράγωγα: Θυμάστε τα τοξικά παράγωγα τα οποία εν μία νυκτί έχασαν το 90% της αξίας τους; Η Βασιλεία 2 επέβαλε στις τράπεζες να κρατούν στα θησαυροφυλάκιά τους 40 ευρώ για κάθε 10 χιλιάδες που είχαν «επενδύσει» σε εκείνα τα παλιόχαρτα. Έτσι, μια απειροελάχιστη πτώση της αξίας των παραγώγων ήταν ικανή να εξαφανίσει τεράστιο ποσοστό των ιδίων κεφαλαίων τους. Κι η Βασιλεία 3; Πόσο μεγαλύτερο εύρος «ασφάλειας» απαιτεί από τους τραπεζίτες; Κουραφάξαλα, είναι η απάντηση: Τους ζητά να βάζουν στην άκρη 135 ευρώ για κάθε 10 χιλιάδες «επενδύσεων» σε τοξικά. 1,4% της αξίας τους να χαθεί κι η τράπεζα βλέπει τα κεφάλαια της να χτυπούν κόκκινο.

Το εύλογο ερώτημα εδώ τίθεται ως εξής: Γιατί παίρνουν τέτοια ρίσκα οι τραπεζίτες; Χαζοί είναι; Όχι βέβαια. Απλά, όταν τα στοιχήματά τους αποδίδουν, τότε όσο μεγαλύτερο το ρίσκο που έχουν πάρει, τόσο περισσότερα τα κέρδη των τραπεζών και τα μπόνους των τραπεζιτών. Π.χ. αν ένα ευρώ επενδυμένο σε παράγωγο αποδίδει 30 λεπτά στην τράπεζα, κι η τράπεζα δανειστεί 50 ευρώ για να αγοράσει παράγωγα, το κέρδος της ανέρχεται στα 15 ευρώ (αντί για 30 λεπτά). Δεδομένου

μάλιστα ότι αν το ρίσκο δεν αποδώσει πάντα υπάρχει ο φορολογούμενος που θα πληρώσει τα σπασμένα, τότε γιατί να μην δανείζεται ο τραπεζίτης αβέρτα; Είναι σαν να παίζεις στον ιππόδρομο και τα κέρδη να είναι δικά σου ενώ οι ζημιές του κράτους. Γιατί να μην παίζεις μέρα-νύκτα;

Βέβαια για όλα αυτά δεν φταίνε οι τραπεζίτες. Την δουλειά τους κάνουν. Όμως οι πολιτικοί μας ταγοί, που γράφουν τους κανόνες της Βασιλείας για να «ελέγχουν» τους τραπεζίτες, είναι κατ' εξακολούθηση ένοχοι και χωρίς ελαφρυντικά. Το πιο ωραίο μάλιστα είναι ότι, όπως μια οχιά που ζέσταναν στον κόρφο τους και τους δαγκώνει, οι τραπεζίτες έχουν το θράσος να κατηγορούν τους πολιτικούς, και την Βασιλεία, ότι τους προκαλούν «ασφυξία εις βάρος της πραγματικής οικονομίας»!